

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

19. An sit peccatum mortale agere contra conscientiam non actu errantem, sed habitu, v. g. errasti vincibiliter putans in hac hebdomada nullum esse diem festum, vel jejunii, cum tamen sit, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

qui citat Rebelleum, docentes in hoc dubio (quia est verumque aequale) meliorem esse conditionem possidentis, eximique proinde ab onere restitutionis, licet alioquin peccauerit.

RESOL. XIX.

An sit peccatum mortale agere contra conscientiam non actu errantem, sed habitu, v.g. errasti vincibiliter putans in hac hebdomada, nullum esse diem festum, vel ieiunij, cum tamen sit: adueniente die Festo vel ieiunij, Missam vel ieiunium omittis, quin tibi dubium occurrat esse diem festum, vel ieiunij; peccas ne, omittens Missam, vel ieiunium, & sic de similibus? Ex p. 9. tr. 8. & Misc. 3. ex Ref. 48. §. Sed hic tantum.

§. 1. **A**N sit peccatum mortale agere contra conscientiam non actu errantem, sed habitu, v.g. errasti vincibiliter putans in hac hebdomada nullum esse diem festum, vel ieiunij, cum tamen sit; adueniente die festo, vel ieiunij, Missam, vel ieiunium omittis, quin tibi dubium occurrat esse diem festum vel ieiunij, peccas ne omittens Missam, vel ieiunium? Et quidem affirmatiue respondet Medina in p. 2. quest. 19. art. & Villalobos in summa. 10. 1. tr. 1. diff. 1. n. 2. vbi sic ait: Para que se diga, que vno haze contra conciencia, no es necesario que el dictamen le tenga actualmente, mas basta que aya pasado, y que de virtualmente: como si vno huvielle tenido error, de que nos es licito oyr Theologia, y la oyesse sin reuocarle; haria contra conciencia. Sic ille.

2. Sed ego contraria sententia adhareo, nempe te in physica audienda, vel in omissione Sacri, aut ieiunij non peccaturus actu, nisi actu sit conscientia dictans esse peccatum, vel actu dubites de eius obligatione. Probatur: Opera illa externa nequaquam possunt oriri à voluntate, & iudicio præterito, cum neque illa voluntas, neque iudicium præteritum adsint, neque aliquis effectus ab illis prædictis, qui opera externa causet. Ergo non possunt in illis operibus malitiam aliquam deriuare. Confirmo: ideo, cum venenum tribus alicui, quo vita illum prius, censeris homicidium committere, etiam si doceas, antequam venenatus è vita discedat; quia illo voluntas antiqua occidendi in aliquo effectu manet. Ac in præfenti illa intentio præcedens non audiendi Missam, & iudicium errans de obligatione, non manent in se, neque in aliquo effectu: Ergo. Secundò: si actus censeretur manere moraliter, & denominare opera subsequenter, dum non retractatur; ergo infidelis, semel existimans ad operis bonitatem opus esse, vt id ad idolum referatur, peccabit in omnibus operibus, & obiecto bonis, quæ illius iudicij immemor efficit, quod videtur absurdissimum. Et ita hanc sententiam contra Medinam rectè tenet Sanchez in Sum. 10. 1. lib. 11. c. 11. n. 7. Azorius 10. 1. lib. 2. c. 8. quest. 12. Valquez in p. 2. disp. 60. c. 3. quibus adde Ioannem Præpositum in p. 2. D. Th. 9. 19. a. 6. dub. 2. & Rocafull, in prax. Theo. mor. p. 3. lib. 2. c. 3. n. 63.

RESOL. XX.

An peccet sequens conscientiam errantem, si distat vtramque partem malam? Et in exemplum huius questionis adducuntur diuersi casus in textu huius Resolutionis, & tandem queritur, an supra dicta procedant circa eum, qui sine culpa sua in eum statum venit, vt vtraque pars contradictionis videatur sibi peccatum: an vero verificentur tantum de eo, qui ob suam culpam in eam angustias redactus est?

Et inferitur à fortiori hominem in carcere detentum, & existimantem peccare non audiendo Missam, nequam peccare quia illa omisso Sacri non est liberatio modo. Ex p. 9. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 47.

§. 1. **C**asus erit. Putat rusticus Pastor peccare lethali- ter die festo, si Missam non audiat, quia præceptum est Missam audire; putat etiam peccare lethali- ter, si gregem deserat caua audiendi Missam, quia deuorabit eum lupus, aut fur rapiet. Similiter mulier afflens infirmo, putat peccare lethali- ter, si infirmum deserat causa audiendi Missam. Inquiritur, an rusticus ille & hæc femina ignara, lethali- ter peccent dum ad alterum ex his extremis se determinant, quam determinationem fieri necesse est, cum inter vtrumque non detur medium. Et quidem Pater Granadus in p. 2. D. Th. Contr. 2. tr. 12. disp. 7. sect. 2. putat quamlibet ex his electionibus, seu quamlibet determinationem inter hæc extrema, fore peccaminosam: quia tamen durum vnum fuit illi posse hominem inter duo peccata perplexum constitui, ita vt non possit vtrumque effugere sed alterum eorum necessario sit efficiendum; tunc illi fuit visum casum negare; cumque difficile sit defendere, non posse contingere ex natura rei sub iudicio melius sententium se dicturum ait, pertinere ad prouidentiam Dei hominem illuminare, vt possit hæc perplexitatem effugere, reddendo vincibilem illius ignorantiam.

2. Probat suam sententiam Granadus, quando rusticus se determinat ad Missam non audiendam, illi determinatione, seu electio poterat non esse, seu non fieri ab illo; ergo est libera respectu illius; ergo libere se determinat ad id, quod peccatum esse iudicat: ergo libere peccat. Deinde, ait Granadus, similis libertas inter opera ex se bona sufficit ad meritum; ergo sufficit ad demeritum. A contradictorio anteedenti contrarium infero consequentis. Si enim quis esset præterminatus ad dandum mihi centum aureos, vel equum eiusdem valoris, nullo modo de me benemeritis censeretur, si equum mihi daret.

3. His suppositis, idem Granadus sic ait, num. 12. Dicerem sub iudicio melius sententium, pertinere ad vnam prouidentiam non permittere hunc perplexitatis modum, atque ad eum esse ex prouidentia impossibilem; licet attenda rusticitate aliquorum hominum, & seclusa speciali Dei gubernatione fortale contingere possent. Inducor ad ita sentendum, tum propter auctoritatem Doctorum quos retulimus; tum etiam quia quando inferuntur incommoda non leuis momenti ex aliqua hypothesi, dicere sepe Solemus in Philosophia, & Theologia, illam esse impossibilem, aut non profectò videntur inferri: nam ex vna parte videtur ille homo habere libertatem sufficientem ad peccatum, ex altera vero esset rigidissima prouidentia damnare hominem propter peccatum, quod sine sua culpa vitare non potest, nisi aliud æque graue committat; licet enim ibi sit libertas in reddendo equo, vel nominis determinatione, & ille modis libertatis sufficit etiam ad meritum; ceterum inter homines, qui hæc minus exacte perpendunt, non solet reputari in agni momenti quod vnum vel alterum aequale fiat, quando vtrumque vitari non potest. Facilius ergo dicitur, Deum in prædicto casu illuminaturum hominem, vt prudenter iudicet libere licere sine peccato facere quod maluerit ex illis duobus, & ita deponat conscientiam errantem, vel sin iller deponere, fiat iam error vincibilis. Contemne autem Argentinas, Valquez, Medina, Corduba, & Angelus, posse dari perplexitatem, quando error vincibilis est, quia tunc potest, & tenetur deponere conscientiam, & id Deus illi præcipit: ex hypothesi autem quod ipse pro sua culpa nolit deponere, mirum non est, si peccet audiendo Sacrum, vel non audiendo. Sicut ex hypothesi, quod quis velit inanem gloriam in omnibus operibus